

בלבבי משכון אבנה

נקודה מתוך הפרשה

בא

נאמר בפרשת השבוע (שמות יב, כב) "וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בָּדָם אֲשֶׁר בְּסֶף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בְּסֶף וְאָתֶם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר". מבואר שטבילת האזוב היא בדם אשר בסף, אם כן מדוע מצריך הכתוב ומציין שוב שההגעה אל המשקוף והמזוזות היא מן הדם אשר בסף שהוא לכאורה דבר המובן כבר מתחילת הפסוק?

יואיל נא מורינו הרב שליט"א לבאר מעט מזער את העניין.

ביאור מורינו הרב שליט"א

ומבואר כאן בעומק, שיש סף תחתון ויש סף עליון. סף תחתון הוא כלי, ומהות כלי לשון כילוי, סוף, הוא הסוף, ולכן נקרא סף.

ויש סף עליון, והוא בחינת מזוזה והוא סף עליון, וכדלהלן.

והבן שסף תחתון, הוא שפלות ובו נמצא אגודת אזוב הרומז לשפלות, כמ"ש חז"ל ישפיל עצמו כאזוב. ועיין העמק דבר (על אתר). אולם מאידך משקוף ומזוזות עומדים בגובה, והוא כן רוממותם של ישראל שיש להם תקומה מעפר ושפלות מצרים, ועתה מתרוממים ויוצאים ממצרים.

ונכתב האברבנאל (שמות יב, ג-יד) וז"ל, לרמוז שבאותו דם אשר בסף יהיה סוף גלותם, כי סף הוא לשון סוף, עכ"ל.

ונכתב המהר"ל (דרוש לשבת הגדול ד"ה וזה שהיתה ג"כ) וז"ל, במכילתא א"ר ישמעאל, אין סף אלא אסקופת הבית. ואמר במכילתא שהיה חופר באסקופת הבית ושם נתן הדם, וישראל הם דומים לאסקופת הבית שהכל דורסין עליה, כך ישראל בגלות הם דומים לאסקופה. והאסקופה יש לה ב פנים, כאשר לא תצרף אותה אל המזוזות ואל המשקוף הנה היא אסקופה נדרסת, ואם תצרף אותה אל המשקוף ואל המזוזות, היא מתאחדת עם המשקוף ועם המזוזות והוא עמה, צורת הפתח וכו', עכ"ל, וזהו הפתח שדרכו יצאו מהגלות.

כתב רש"י (שם), וז"ל, למה חזר ושנאו, שלא תאמר טבילה אחת לשלש המתנות, לכן נאמר עוד אשר בסף, שתהא כל נתינה ונתינה מן הדם אשר בסף על כל הגעה טבילה. ומקור הדברים במכילתא (בא פרק יא). ועיין ספורנו (על אתר), ושפתי כהן (פסוק ז).

ואמרו (ירושלמי פסחים פ"ט, ה"ה) אית תניי תני סף כלי, אית תניי תני סף אסקופה. מאן דאמר סף כלי (מלכים א, ז) ואת הספות והמזמרות והמזרקות, מאן דאמר סף אסקופה (יחזקאל, מג) בתתם ספם את ספי. מאן דאמר כלי ניחא, דכתיב (שמות, יב) מן הדם אשר בסף, מאן דאמר סף אסקופה מה מקיים כלי, מביא סף כלי ונותן על האסקופה וטובל ממנה.

עוד אמרו (מכילתא דרשב"י שם) ר' עקיבא אומר, הואיל ושני כתובים קיימין, יהא נותן בסף כלי ובסף מזוזה, שירי הדם שופכו על האסקופה.

עוד לשון אמרו במכילתא, אשר בסף, משיב הכתוב שעוקה קוצץ בצד האסקופה ושוחל בתוכה. ובלשון הילק"ש (שמות יב, רמז דו) שעוקה וחוקק בצד האסקופה ושוחל בתוכה, ואין סף אלא אסקופה, ועיין ירושלמי, (הנ"ל).

ולדברי ר"ע הנ"ל ניחא, שנאמר וטבלתם בדם אשר בסף זהו סף ראשון, ואח"כ כתיב והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף – זהו סף שני. ובאמת יש כאן ב' סף. א. כלי ב. בסף במזוזה (או כמ"ש שהיה חוקק סף באסקופה).